

Østlandssamarbeidet

Oppsummering fra grønt verksted

15. og 16. februar 2022

Scandic Asker Hotell

Innhold

1: Innledning	2
1.1 Bakgrunn for det grønne verkstedet.....	2
1.2 Målsettinger	2
1.3 Målgruppe/deltakelse	3
1.4 Spørsmålene som ble drøftet.....	3
2: Oppsummeringer fra diskusjonen.....	5
2.1 Innspill fra mobilitetsbordet (bord 1).....	5
2.2 Innspill fra infrastrukturbordet (bord 2).....	6
2.3 Innspill fra sirkulærøkonomibordet (bord 3)	9
2.4 Innspill fra regional kompetansebordet (bord 4).....	12
3. Oppsummering.....	15
3.1 Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører.....	15
3.2 Kunnskap og kompetanse i egen organisasjon.....	15
4: Mulige oppfølgingspunkter	16
4.1 Innspill fra den fylkesvise oppsummeringsrunden dag 2.....	16
4.2 Innspill fra evalueringen av grønt verksted med tanke på oppfølging.....	16
Vedlegg 1	18
Program for grønt verksted i Østlandssamarbeidet	18
Vedlegg 2.....	20
Deltakerliste for grønt verksted 15. – 16. februar 2022	20

1: Innledning

1.1 Bakgrunn for det grønne verkstedet

Østlandssamarbeidet sin nye strategi «Østlandet 2030» ble vedtatt i juni 2021, og den har tre overordnede visjoner for utviklingen av landsdelen fram mot 2030.

- Det grønne Østlandet
- Det inkluderende Østlandet
- Det konkurransedyktige Østlandet

Alle fylkeskommunene på Østlandet har grønn omstilling på dagsorden i sine planer og strategier. FNs bærekraftsmål er gjennomgående i fylkeskommunenes arbeid. Grønn verdiskaping, grønn mobilitet og klima er viktige stikkord for arbeidet i denne valgperioden, og alle fylkeskommunene har rigget sitt samfunnsutviklingsoppdrag mot en grønnere framtid.

I Østlandssamarbeidets handlingsplan for 2022 (vedtatt av representantskapet 04.11.21) var ett av tiltakene gjennomføring av et verksted, der utfordringene knyttet til det grønne og konkurransedyktige Østlandet skulle drøftes. Spørsmålet var om vi tar ut potensialet av samarbeid på tvers av sektorer og fylkesgrenser i landsdelen. I planleggingsarbeidet ble det lagt vekt på at verkstedet skulle gi merverdi, og samtidig vise fylkeskommunenes handlingsrom i arbeidet med grønn omstilling.

Verkstedet skulle også reflektere det som skjer i Europa, der det grønne lyntoget er på full fart ut fra stasjonen. *Europas grønne giv* – EUs strategi for grønn vekst – skal sikre et mer bærekraftig og konkurransedyktig Europa. Dette er en omfattende strategi som skal løse utfordringer innen klima og miljø på tvers av politikkområder. Norge har sluttet seg til EUs arbeid og mye vil være EØS-relevant.

1.2 Målsettinger

Målsettingen med det grønne verkstedet var at fylkeskommunene skulle:

- dele kunnskap og få ny inspirasjon
- dele god praksis om grønn omstilling
- ha dialog om framtidsrettede løsninger for grønn omstilling

Verkstedets motto var: Det er lurt å dele og lov å «stjele».

Verkstedet gikk over to dager fra lunsj til lunsj, og to hovedinn ganger for diskusjonene var valgt ut:

- medvirkning og samarbeid med eksterne aktører i det grønne skiftet.
- kunnskap og kompetanse internt for å lykkes i den grønne omstillingen.

Innledningsvis begge dagene var noen eksterne innledere invitert for å bidra med innspill og inspirasjon til dialogen, jfr. vedlegg 1, program.

1.3 Målgruppe/deltakelse

Verkstedet var rettet mot administrativt nivå i fylkeskommunene og representanter fra følgende avdelinger i fylkeskommunene var invitert og deltok på verkstedet:

- Samferdsel (vei/bane/infrastruktur og mobilitet)
- Næring (fokus på sirkulær økonomi)
- Kompetanse
- Plan
- Klima og miljø
- Internasjonal avdeling

I tillegg deltok ungdomsrepresentanter fra fylkeskommunenes ungdomsråd.

Til sammen var det 40 påmeldte deltakere til verkstedet. 35 deltakere møttes fysisk til dialog på Scandic Hotell Asker. Fire måtte melde avbud i siste liten, som følge av korona. En hadde annet forfall.

Verkstedet ble ledet av Trude Hella Eide og Aksel Hagen fra Kompetansesenter for offentlig innovasjon (KOI) ved Høgskolen i Innlandet.

1.4 Spørsmålene som ble drøftet

Dag 1:

Hvordan jobber din fylkeskommune for å skape god medvirkning og involvere andre aktører i fylket i den grønne omstillingen?

- Hva slags medvirkning praktiserer vi i dag?
- Hva slags medvirkning vil vi bestrebe oss på å praktisere?

- Hvem er vi som skal samarbeide med eksterne aktører?

- Hvem er aktuelle eksterne aktører innenfor ditt «temabords» fagområde?
- Hvem kan være potensielle/nye samarbeidsaktører?

- Hva vil du ta vare på?
- Hva vil du forbedre/endre når det gjelder prosesser for medvirkning og samarbeid?

Dag 2:

Hvordan jobber din fylkeskommune for å heve kompetansen og kunnskapsgrunnet i egen organisasjon og på fagområder fylkeskommunene har ansvar for?

- Hva er status i FK i dag når det gjelder ansattes kunnskap og kompetanse på grønn omstilling?
- Hva slags kunnskap og kompetanse mangler vi?
- Hvordan jobbe med å heve administrasjonens kunnskap og kompetanse på grønn omstilling?
- Hvordan kan vi bli bedre på å jobbe på tvers av egne siloer?
- Hvordan jobbe med å heve politikernes kunnskap og kompetanse på grønn omstilling?
- På hvilken måte kan administrasjonen bidra?
- Hvordan og med hvem kan vi samarbeide for å heve egen kunnskap og kompetansen? (bl.a. UH-sektoren, næringsliv, på tvers av FK).

2: Oppsummeringer fra diskusjonen

2.1 Innspill fra mobilitetsbordet (bord 1)

Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører

Hva slags medvirkning praktiserer og etterstreber vi?

- Mobilitetsnettverk
- Gjentakende dialog
- Medvirkningsstrategi (innspill/møter, både åpne og med relevante inviterte)
- Næringsnettverk
- Fagforum for vare- og nyttetransport (medvirkning i tidlig fase)
- Innspillsmøte med alle toppledere i næring for klima
- Åpent folkemøte med muligheter for digitale innspill
- Aktiv medvirkning med relevante bedrifter og organisasjoner for klimavennlig transport

Aktuelle eksterne aktører/nye potensielle samarbeidsaktører

- Fylkeskommune eier
- Ungdom
- «Vår generasjon»
- Kollektivselskapene
- Andre grupper + eldre

Ta vare på/forbedre og endre

- Utvikle tjenestedesign
- Spørre brukerne
- Høy kompetanse på kollektivtrafikk
- Utvikle bedre rutetilbud
- Trenger bedre tilrettelegging

Kompetanse og kunnskap

Status på ansattes kompetanse og kunnskap?

- Veldig vekslende kunnskap innenfor den enkelte fylkeskommune.
- Alle fylkeskommunene har klimamål, men bevisstheten er svært ulik.

Hva mangler vi?

- Tverrfaglig samarbeid i egen organisasjon
- Bruk av klimabudsjett innenfor hver virksomhet
- Rapportering
- Bruk av miljøbudsjett

Hvordan heve administrasjonens kompetanse og kunnskap?

- Hele organisasjonen må aktiveres (også ungdommene). Grønn omstilling må angå alle.
- Grønn kompetanse inn i videregående fagplan
- Lære av de gode eksemplene + dele
- Delta i FOU-prosjekter
- Sikre tverrfaglighet i prosjekter
- Klimabudsjett

Hvordan heve politikernes kompetanse og kunnskap?

- Lage kunnskapsfilmer
- Temadager/samlinger
- Befaringer
- Politikere i styringsgrupper
- Administrasjonen kan spille politikere gode med ny kunnskap og presentere saker muntlig for politikere i forkant av møter (FU/FT).

Hvordan og med hvem kan vi jobbe for bedre kompetanse og kunnskap?

- Trekke mer veksler på
 - Ungdomsråd/ungdom
 - Interesseorganisasjoner og frivillige organisasjoner
 - Forskningsrådet
 - Europeiske/internasjonale samarbeidspartnere
 - Andre fylkeskommuner
 - Digitalt fylkeskommunalt søk på rapporter
 - Samarbeid = kunnskapsbase
 - Faglige nettverk
 - Næringsorganisasjoner og klynger
 - Være mer synlig/tilgjengelig ute i det offentlige rom

2.2 Innspill fra infrastrukturbordet (bord 2)

Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører

Hva slags medvirkning praktiserer og etterstreber vi?

- Tidlig inn i prosessene
- Forstå alle aktørene – ha kunnskap om andre sine posisjoner/ståsted
- Dialogkonferanser
- Samarbeide i konkrete prosjekter mot felles mål
- Utvide kommunikasjonsflaten
- Senke guarden og tørre å gå ut i ukjent terreng

Aktuelle eksterne aktører/nye potensielle samarbeidsaktører

- Brukere av infrastruktur og kollektivtilbud
- Ungdom og eldre (tilrettelegging for)
- Andre deler av befolkningen
- Tjenesteleverandører
- Mobilitetsaktører
- Transportselskap
- Vareeiere
- Kjøretøyprodusenter
- Offentlige aktører
- Reislivsnæringa
- Handelsbedrifter
- Interesseorganisasjoner
- Aktører i knutepunktene
- Forsknings- og kunnskapsmiljøene

Kompetanse og kunnskap

Status på ansattes kompetanse og kunnskap? Hva mangler vi?

Vi kan mye om:

- Mobilitet
- Arealbruk
- De overordnede utfordringene

Dette har vi for lite kunnskap og kompetanse om:

- Bylogistikk
- First/last mile
- Målkonflikter (eks. sosiale virkninger)
- Konkret virkning/effekt av egne prosjekter (evaluering av tiltak)
- Hvordan spre kunnskap
- Oppskalering
- Konsekvenser av Covid
- Framtidsscenarier
- Effektive styringssystemer
- Forstå endringer i markedet (f.eks. adferdsendringer hos brukere)

Hvordan heve administrasjonens kompetanse og kunnskap?

- Bruke erfaringer fra pilotprosjekter
- Generelle kurs – spesifikke tema
- Kunnskap om nytte (hva fungerer, hva gir god effekt)
- Dialog med 3. part (kommuner, næringsliv osv.)
- Lage gode arenaer og møteplasser

- Akseptere at det er faglige «siloeer», men sikre læring på tvers (ha kunnskap om hverandre).
- Lage/designe prosjekter med bredere faglig deltagelse.
- Være i front kunnskapsmessig for å kunne bistå kommunene.
- Fylkeskommunene må ha ressurser (økonomi og personal) for å sikre helhetlig tenking og helhetlige løsninger.
- Knuse siloene mellom næringsliv, forskning og offentlig forvaltning.
- Fokusere på kommunikasjon og deling av kunnskap.

Hvordan heve politikernes kompetanse og kunnskap om grønn omstilling?

- Lage arenaer og nettverk der kompetanse og kunnskap kan spres.
- Være konkret (ikke bare fokus på visjoner og mål).
- Balansere klimamål med andre mål (eks. folkehelse, sosial rettferdighet).
- Spre kunnskap, f.eks. om EUs taksonomi.

Administrasjonen kan bidra gjennom:

- Bedre saksframlegg, der man f.eks. klargjør klimaeffekter av ulike beslutninger.
- Unngå fragmentering slik at klimaperspektivet forsvinner.
- Måleindikatorer kan synliggjøres bedre i sakene.
- Lage klimabudsjett og klimaregnskap.
- Lage studieturer for å lære av andre byer/regioner.
- Ha respekt for politiske beslutningsprosesser.

Hvem kan vi jobbe for å styrke egen kompetanse og kunnskap?

- FoU-miljø
- Næringsliv og øvrig organisasjonsliv
- Internasjonale nettverk som f.eks. STRING, EuroCities og Scandria Alliance
- Dialog med ungdom og videregående skoler
- Finansnæringa
- Andre offentlige aktører (eks transportetater)
- Kommuner
- Andre partnerskap (formaliserte)

Hvordan samarbeid med andre for å styrke egen kompetanse og kunnskap?

- Lage felles analysemiljø på tvers av fylkeskommunene i landsdelen for å utnytte stordriftsfordeler.
- Alternativ til felles analysemiljø er:
 - Lage kunnskaps og analysenettverk
 - Utforme felles sett med indikatorer
- Samarbeid mellom fylkeskommunene om digitale kartløsninger
- Formalisere samarbeid om eierskap til data (f.eks. kundegrensesnitt)

- Med eksterne parter (norske og utenlandske) kan samarbeid være nyttig for å bygge kunnskap internt:
 - Arrangere seminarer og konferanser med andre aktører.
 - Gjennomføre prosjekter med andre aktører.
 - Ved å samarbeide med FoU-miljø og næringsliv kan man etablere nettverk og bygge felles kunnskap på et høyere nivå.
 - Samarbeid med andre om offentlige anskaffelser kan skape store endringer og dermed gi ny læring.

2.3 Innspill fra sirkulærøkonomibordet (bord 3)

Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører

Hva slags medvirkning praktiserer og etterstreber vi?

- God på bred involvering av en litt snever krets fra ulike målgrupper.
- Kan bli enda bedre på tidlig involvering i prosesser.
- Kan bli bedre på involvering av innbyggere. Brukerundersøkelser som et mulig verktøy, få et bilde av holdninger. Har fylkeskommunene en rolle i å endre forbrukeratferd?

Aktuelle eksterne aktører/nye potensielle samarbeidsaktører

- Hovedpartnere er ofte næringslivet, særlig klynger, nettverk og næringshager, men også enkeltbedrifter. Avfallsbransjen er viktig, også mye samarbeid med konsulentvirksomheter. Bygg og anlegg ansvarlig for en stor del av avfallet i samfunnet.
- Innovasjon Norge er en sentral aktør.
- Jobber også med organisasjoner som NHO og LO, DOGA o.l.
- Samarbeider med akademia og forskningsinstitutter, og høyere yrkesfaglig utdanning og videregående opplæring.
- Viktig å jobbe med kommunene.
- Fylkeskommunen jobber lite direkte mot innbyggere innen sirkulær økonomi. Noe man kan bli bedre på, men hvordan? Oslo kommuner gjennomfører f.eks. holdningsundersøkelser når det kommer til resirkulering av avfall.

- Kan bli bedre på å bruke europeiske prosjekter og nettverk for tilgang til kunnskap, erfaring og finansering.

Ta vare på/forbedre og endre

- Vil fortsatt være gode på samarbeid med næringslivet gjennom klynger, næringshager, nettverk o.l. Bransjeprogrammene er også vellykket.
- Har lyktes med samskaping i strategiarbeidet, skape sammenheng mellom fylkeskommunens politikk og næringslivets strategi.
- Har gode erfaringer med nettverk basert på felles utfordringer.
- Kan bli enda bedre på partnerskapsbasert samarbeid.
- Bør bli enda bedre på tidlig involvering i prosesser.
- Bør lykkes bedre med å involvere inkubatorer og entreprenører, få med seg ledende innovative miljøer.
- Må bli bedre i hvordan vi jobber med aktørene for å utvikle innovative offentlige anskaffelser som prioriterer sirkulær økonomi tydelig.
- Bør bli enda bedre på involvering i arbeidet rundt regelverksutvikling innen sirkulær økonomi.
- Fylkeskommuner, kommuner og andre aktører bør bli enda bedre på å jobbe interessepolitisk i fellesskap inn mot nasjonale myndigheter.

Kompetanse og kunnskap

Status på ansattes kompetanse og kunnskap? Hva mangler vi?

- Det finnes mye kunnskap og kompetanse i fylkeskommunene, men vi må bli enda bedre på å utnytte den. Fragmentert kunnskap og kompetanse er kanskje en større utfordring enn manglende kunnskap. Tverrfaglighet er avgjørende.
- Trenger en bedre forståelse av næringene, verdisirklene, forretningsmodellene o.l. Hvilken rolle kan og bør det offentlige spille i arbeidet med å utvikle en mer sirkulær økonomi?
- Vet vi nok om hvordan vi faktisk får til innovasjon i offentlige anskaffelser, spesielt i store og helhetlige anskaffelser?

- Hvordan kan fylkeskommunene utnytte de mest innovative løsningene? Vet fylkeskommunen nok til å være tilstrekkelig risikovillig?

Hvordan heve administrasjonens kompetanse og kunnskap?

- Må lykkes med å utvikle felles delt kunnskap i organisasjonen, ikke bare at den sitter hos enkeltpersoner. Implementering i praksis kan være vanskelig. Må bruke tid, være åpen og nysgjerrig.
- Organisasjonsstrukturen kan aldri bli perfekt for alle oppgaver. Må klare å sette sammen folk koblet til konkrete oppgaver på tvers av strukturen. Viktig å bygge tverrsektorielt tidlig.

Hvordan heve politikernes kompetanse og kunnskap?

- Viktig å ta med politikere der det ikke nødvendigvis er nødvendig, som styringsgrupper, prosjektstyrer o.l. Kan skape både innsikt og eierskap (som kan være viktig for forutsigbarhet i langsiktige utviklingsprosjekter).
- Vis fram! Illustrer med eksempler, dra på befaringer o.l.
- Få fram helhetsbilde godt nok!
- Administrasjonen må ha en god rolleforståelse og følge opp bestillinger på en god måte. Kan det innebære at administrasjonen må la politikerne feile noen ganger?

Hvordan og med hvem kan vi jobbe for bedre kompetanse og kunnskap?

- Viktig at fylkeskommunene jobber sammen med ledende kunnskapsmiljøer (akademia, næringsliv, instituttene, konsulentbransje osv.)
- For å få kunnskap inn i organisasjonen må fylkeskommunene bli bedre på å delta aktivt i prosjekter selv, og ikke bare lyse ut penger.
- Ikke gjør det alene! Fylkeskommunene må kunne prioritere å sende flere folk sammen ut i verden. Kan bidra til tverrfaglighet og forhindre at kunnskap blir sittende hos enkeltpersoner og ikke spres ut i organisasjonen.
- Viktig å sette av tid til kompetanseutvikling. Noen ganger er det for lett å bli slukt av drift.
- Bør bli bedre på å bruke internasjonale/europeiske prosjekter på en god måte som bidrar til kompetanse- og kunnskapsheving i organisasjonen.

2.4 Innspill fra regional kompetansebordet (bord 4)

Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører

Hva slags medvirkning praktiserer vi?

- Samarbeidsavtaler (bl.a. med kommuner/regionråd)
- Høringer
- Kartlegginger (for bedre brukerorientering)
- Tematiske nettverk
- Digitale og fysiske verksted

Hva slags medvirkning etterstreber vi?

- Økt inkludering og medbestemmelse
- Riktig medvirkning for de problemstillinger/spørsmål vi vil ha svar på
- God representasjon
- God koordinering

Aktuelle eksterne aktører og nye potensielle samarbeidsaktører

- Ulike aktører i arbeidslivet – utgangspunkt i trepartssamarbeid
- Internasjonale partnere/regioner
- Akademia
- Nasjonale direktorater/departement – regional stat
- Privat næringsliv – bedrifter, klynger, m.m.
- NGO-er

- Programstyrer i planprosesser
- Innovasjonsmiljøer/inkubatorer
- Entreprenørskapsaktører
- Aktører i skjæringspunktet mellom forskning og innovasjon
- Vitensentra

Ta vare på/forbedre og endre mht. prosesser for medvirkning

- Informasjonsdeling
- Brukerorientering
- Riktig prosess med relevante aktører
- Samskapingsverksteder

- Unngå symbolmedvirkning (f.eks. ungdomsdeltakelse som «pynt»)
- Mer fokus på å evaluere og justere underveis
- Bedre koordinering av prosesser (unngå å trette ut aktørene)
- Være tydelige – unngå pratemøter
- Bedre målformuleringer og tydelige forventninger – og disse må kommuniseres

- Bygge tillitt gjennom partnerskap – tenke langsiktig
- Vektlegge ungdomsmedvirkning – gi det en egen verdi
- Kartlegge årsaker til drop-outs

Kompetanse og kunnskap

Status på ansattes kompetanse og kunnskap? Hva mangler vi?

- Klima og miljø har vært en særinteresse/et ekspertområde – må nå inn over alt i organisasjonen.
- Klima og energinettverk finnes og kan brukes mer.
- Internasjonalt prosjektsamarbeid gir viktig input og bør utnyttes enda mer.
- Fagskolene har mulighet til å tilpasse program og tilbud til det som etterspørres i arbeidslivet (skreddersydd kompetanseheving).
- Klima og grønn omstilling inn i utdanningen – etablere «den grønne skolesekken».
- Miljø og teknologi må inn i skolen, og som programfag i vgs.

Hvordan heve administrasjonens kompetanse og kunnskap?

- Lære gjennom å gjøre – prosjekttilnærming som arbeidsform
- Etablere store fagmiljøer
- Arbeide systematisk framfor ad hoc – definere og avgrense
- Ta tak i grønn omstilling med utgangspunkt i eget fagområde og jobbe med oppgaver, roller og ansvar.
- Utnytte mulighetene gjennom digitalisering
- Bruke innkjøpsmakt – bredde ut kompetanseheving i organisasjonen for hvordan og jobbe med holdninger og kunnskap.
- Unngå for mange adm. ledere og få flere til å jobbe praktisk og pragmatisk med tema.

Hvordan jobbe mer på tvers i organisasjonen?

- Bryte ned siloene
- Legge til rette for hospitering internt i organisasjonen
- System for jobbrotasjon
- Viktig med oversiktskunnskap på nye felt/områder uten klare svar
- Bruke verktøykassa – både regionale, nasjonale og internasjonale for mer samskaping

Hvordan heve politikernes kompetanse og kunnskap – hva kan adm. gjøre?

- Politikerne har en bestillerrolle
- Administrasjonen må supplere saker med orienteringer
- Produsere tilrettelagt kunnskapsgrunnlag for politikere
- Legge til rette for/tilby fagdager, webinarer og kurs for politikere

- Invitere politikerne inn for å bli bedre kjent med tjenesteområdene/fagfeltene
- Forsterke kunnskapstriangelet – forskning, praksis og brukerstemme
- Bedre opplæring av ungdomsrepresentantene til å samhandle med politikerne

Hvordan jobbe for å heve egen kompetanse og kunnskap?

- Unngå for mye konsulentbruk – bidrar til kunnskapslekkasje fra egen organisasjon
- Mer benchmarking og læring fra andre
- Jobbe mer internasjonalt for å hente inn, fange opp og stjele ny kunnskap
- Fylkeskommunene må påvirke forskningen mer og bidra til anvendt FoU

3. Oppsummering

De viktigste punktene fra verkstedet på tvers av tematiske bord er

3.1 Medvirkning og samarbeid med eksterne aktører

- Ønske om mer og bredere involvering – reell og riktig medvirkning
- Behov for økt kunnskap om brukerne – gjennomføre kartlegginger for å forstå aktørbildet, utarbeide medvirkningsstrategi
- Tidlig og åpen medvirkning – dialogkonferanser, digitale og fysiske verksted, nettverksmøter, fagforum, o.l.
- Informasjon og kommunikasjon

- Riktige prosesser med relevante aktører – klare problemstillinger
- Bedre tilrettelegging – koordinering på tvers av fagområder
- Invitere til samskaping
- Partnerskapsbasert samarbeid

3.2 Kunnskap og kompetanse i egen organisasjon

- Mer tverrfaglig samarbeid i egen organisasjon – knuse siloene! – unngå fragmentering
- Gode arenaer og møteplasser – dialog på tvers – hospitering internt – jobbrotasjon
- Studieturer ut til regioner i Europa – mer benchmarking og læring

- Bruk av klima og miljøbudsjett og regnskap
- Kunnskap om målkonflikter
- Kunnskap om endringer – framtidsscenarioer
- Evaluering
- Systemer for å dele god praksis – kommunikasjon
- Bruke verktøykassa – regionale, nasjonale og europeiske
- Initiere og delta i tverrfaglige FoU-prosjekter

- Grønn omstilling inn i utdanningen på alle plan
- Opplæring av ungdomsrepresentantene

Hvordan heve politikernes kompetanse

- Være konkret - eksemplifisere
- Invitere til befaringer
- Involvere politikere i arbeidet – styringsgrupper og prosjektstyrer
- Utarbeide godt og tilrettelagt kunnskapsgrunnlag

Aktuelle områder for kompetanseheving på tvers i landsdelen

- Dialog med ledende kunnskapsmiljøer – felles FoU-prosjekter – etterspørre forskning/anvendt FoU

- Felles studieturer – invitere hverandre med
- Internasjonale prosjekter
- Felles analysegrunnlag – utnytte stordriftsfordeler
- Offentlige anskaffelser
- Eierskap til digitale løsninger/datagrunnlag
- Konferanser

4: Mulige oppfølgingspunkter

4.1 Innspill fra den fylkesvise oppsummeringsrunden dag 2

- EU-samarbeid – få utenfrablikk inn – prosjektsamarbeid. Bruke og integrere internasjonalt samarbeid mer systematisk
- Felles modell/veileder for medvirkning
- Mer systematisk samarbeid på tvers av fagområder – ut av siloene! Klima/næring/samferdsel – informasjonsdeling – klimapiloter
- Formidlingskunnskap/-kompetanse
- Regionalt samarbeid
- Ungdomsmedvirkning – reell medvirkning!
- Lære og bygge kompetanse gjennom felles prosjekt på tvers. Fakta har makta!
- Sette av tid til faglig utvikling
- Prioritere bedre hva vi skal og IKKE skal gjøre

4.2 Innspill fra evalueringen av grønt verksted med tanke på oppfølging

- Ytterligere erfaringsutveksling og nye innspill bl.a. fra andre aktører/regioner internasjonalt. EUs arbeid og tanker/strategier på området er viktige og nyttige å få ytterligere innsikt i - f.eks. hvordan implementere EUs missions i det regionale arbeidet?
- Inviter de samme menneskene til nye runder om ca. et år, til evaluering av hva som har skjedd og blitt fulgt opp, og innspill til hva som evt. mangler/evt. nye prioriteringer framover.
- Hvis det blir et nytt grønt verksted, så bør det foreligge noen tanker om hva som ønskes oppnådd med verkstedet, gjerne spisset på tema, og som det er mulig å evaluere i etterkant.
- Oslo ligger langt framme på flere av områdene som ble drøftet. Kanskje vi kunne hørt mer om hvordan de jobber og hvordan de implementerer klimaarbeidet i alle sektorer mm.
- Kanskje ta for seg flere eksempler på aktuelle planer og prosesser som vi alle kan lære og bli inspirert av.
- Konkrete ideer fra verkstedet bør tas videre.
- Det hadde kanskje vært nyttig å ha et oppfølgingsarrangement, hvor man kan komme tilbake med konkrete tiltak og erfaringer man har gjort i egen FK etter dette verkstedet. Gjerner også en FB-gruppe o.l., for raskere

kontakt. Forslag til neste arrangement er å holde det alkoholfritt og å behandle ungdom på lik linje med alle andre deltakere.

- Tenker dette er noe som kan gjentas i samme form med noe ulik tematikk.
- Gjerne oppfølging i form av noen konkrete hovedpunkter/læringspunkter vi som deltok kan ta med oss for å informere andre i vår organisasjon.
- Utvikle faggrupper som jobber med grønn omstilling og sirkulær økonomi på Østlandet.

Vedlegg 1

Program for grønt verksted i Østlandssamarbeidet

TIRSDAG 15. FEBRUAR

11:30 Lunsj

12:30 Åpning av grønt verksted

Møteleder: **Ann Irene Sæternes**, Østlandssamarbeidets sekretariat

- Videohilsen fra fylkesordfører i Innlandet **Even A. Hagen**, leder i Østlandssamarbeidet
- Forventninger til fylkeskommunene fra kommunene v/ordfører **Lene Conradi**, Asker kommune
- Fylkeskommunens rammer og verktøy i arbeidet med grønn omstilling v/fagleder **Henning Berby**, KS
- Europas grønne giv og fokus på medvirkning v/forskningsdirektør **Merethe Dotterud Leiren**, Cicero
- Forventninger til fylkeskommunene fra næringslivet v/klyngeleder **Bård Stranheim**, Green Industry Cluster i Grenland
- Noen gode eksempler
 - Vestfold og Telemark v/Bård Stranheim og Linn Johnsen
 - Video-presentasjoner fra Sverige og Danmark

13:45 – 14:00 Kaffepause

14:00 – 15:55 Verksted om medvirkning og samarbeid med eksterne parter

For å lykkes med grønn omstilling må hele fylket være med og bidra, og fylkeskommunene må ha gode prosesser for medvirkning og samarbeid med eksterne aktører.

16:00 Kaffe og faglig påfyll og skråblikk

Den grønne giv og petroleumslandet Norge sett fra Brussel. Samtale med **Paal Frisvold**, EU-ekspert med mer enn 20 års erfaring fra Brussel

16:30 Slutt for dagen

19:00 Felles middag og sosialt samvær

ONSDAG 16. FEBRUAR

Frokost og utsjekk

08:45 – 09:15 Betydningen av kompetanse og kunnskap i den grønne omstillingen
Innledning v/**Mari Sundli Tveit**, direktør i Norges Forskningsråd

09:15 – 11:15 Verksted om kompetanse og kunnskapsgrunnlag for grønn omstilling
Kunnskap og kompetanse er avgjørende for å lykkes med grønn omstilling.
Hvordan jobber fylkeskommunene med egen kompetanse og kompetanse-
utvikling for et grønnere samfunn?

11:15 – 11:30 Kaffepause

11:30 – 13:00 Fylkesvise verksted – hva kan vi ta med oss tilbake?
De viktigste lærepunktene fra verkstedene diskuteres fylkesvis på tvers av tema.
Hvordan kan vi ta dette videre?

13:00 – 13:30 Korte refleksjoner fra fylkeskommunene og veien videre.
Møteleder: **Jon Petter Arntzen**, Østlandssamarbeidets sekretariat

13:30 Lunsj og avreise

Vedlegg 2

Deltakerliste for grønt verksted 15. – 16. februar 2022

VIKEN

Navn	Avdeling/tema
Finn Ivar Lied	Plan (samferdsel)
Tore Hansen	Næring (sirkulær)
Eirik Hågensen	Regional kompetanse
Gunn Birgitte Skoge Nygard	Plan – regional kompetanse
Tyra Risnes	Klima og miljø
Toril Skovli	Samferdsel (Grønn mobilitet)
Trond Hammervoll	Samferdsel (Grønn mobilitet)
Gunnar Haugerud	Samferdsel (Infrastruktur)
Gørill Brodahl	Internasjonal seksjon
Tiril Røstad	Viken Ungdomsråd
Vanessa Lofsberg	Viken Ungdomsråd
Rune Bakkevoll	Internasjonal seksjon/transport
Gøril Tennes Krogh	Fylkestingsekretariatet – Viken Ungdomsråd

INNLANDET

Navn	Avdeling/tema
Turid Wulff Knutsen	Næring og internasjonalt/internasjonalt arbeid
Øyvind Nordstrand	Næring (sirkulær)
Eirik Strand *)	Samferdsel (mobilitet)
Kari Klynderud Sundfør	Plan
Ole Inge Gjerald *)	Regional kompetanse
Annbjørg Backer	Samferdsel – plan, trafikk og miljø

VESTFOLD OG TELEMARSK

Navn	Avdeling/tema
Stein Erik Fjeldstad	Næring/sirkulær
Marianne Haukås *)	Klima (sirkulær økonomi)
Karen Anne Kjendlie	Regional kompetanse
Marit Synnes Lindseth	Infrastruktur
Linda Ehnmark	Mobilitet
Lars Haukvik	Internasjonal seksjon
Linn Johnsen	Klima og miljø
Kaisa Kjeilen	Vestfold og Telemark Ungdomsråd
Arvid Tommy Müller	Vestfold og Telemark Ungdomsråd
Sandra Vassend	Vestfold og Telemark Ungdomsråd

OSLO

Navn	Avdeling/tema
Petter Nergård Christiansen (tentativt)	Klimaetaten (mobilitet)
Marte Aarvik	Kompetanse
Peter Austin	Byrådsavdeling for byutvikling
Mathias Nikolai Berg *)	Sentralt Ungdomsråd
Kari Anne Sølvernes	Sirkulær økonomi (renovasjonsetaten)
Bjarne Johannessen *)	Byrådsleders avdeling - Internasjonalt kontor
Paal Mork	Byrådsleders avdeling - Internasjonalt kontor

*) Syk/møtte ikke

Arrangementsansvarlige

Navn	Avdeling/tema
Jon Petter Arntzen	Østlandssamarbeidets sekretariat
Morten Stemre	Østlandssamarbeidets sekretariat
Kristian Singh-Nergård	Østlandssamarbeidets sekretariat
Ann Irene Sæternes	Østlandssamarbeidets sekretariat
Trude Hella Eide	KOI/HINN
Aksel Hagen	KOI/HINN

Foredragsholdere/bidragstere

Navn	Organisasjon
Even Aleksander Hagen (digitalt)	Innlandet/leder i Østlandssamarbeidet
Lene Conradi	Asker kommune
Henning Berby	KS
Merethe Dotterud Leiren	Cicero
Bård Stranheim	Green Industry Cluster
Paal Frisvold	SINTEF
Mari Sundli Tveit	Norges Forskningsråd

Østlandssamarbeidet

ostsam.no